

*Szanowni Państwo,
Czytelnicy i Autorzy,*

tom poświęcony Karlowi Dedeciusowi został przygotowany i wydany w związku z 100. rocznicą jego urodzin. Trudno przecenić zasługi Karla Dedeciusa dla naszego Kraju i miasta Łodzi, w którym się urodził i wychował. Z perspektywy lat, jakie upłynęły od jego śmierci, staje się dla nas osobą szczególnie ważną, zasługującą na uznanie i wdzięczność za to, co zrobił dla zrozumienia trudnej polsko-niemieckiej historii i dla porozumienia pomiędzy Polakami i Niemcami. Był wybitnym tłumaczem literatury polskiej, humanistą, który dowiódł, że nie tylko działania dyplomatyczne, czy zbliżenie polityczne, ale także, a może przede wszystkim, literatura i kultura zbliżają narody, nawet te, które doświadczyły na sobie skutków faszyzmu i komunizmu, ideologii zabijających wolność i podmiotowość człowieka.

Karl Dedecius tłumacząc dzieła polskich poetów i pisarzy, budował kulturowe mosty, łączył ludzi, co przełożyło się na zbliżenie narodów i państw, przyczyniło się do zbudowania wzajemnego zaufania, czego następstwem były porozumienie pomiędzy Polską i Niemcami. Dzięki jego pracy twórczej, Niemcy mogli poznać współczesną polską kulturę, w tym przede wszystkim dorobek polskich pisarzy. Niemiecki Instytut Spraw Polskich, który stworzył, stał się ośrodkiem otwartych debat o historii obu narodów, refleksji nad skutkami wojny i okupacji, a przede wszystkim miejscem promocji wiedzy o współczesnej Polsce, osiągnięciach polskich pisarzy i artystów, upowszechnienia ich dorobku.

Silne związki z Łodzią, wielokulturowym miastem dzieciństwa Karla Dedeciusa, możemy odnaleźć w jego publikacjach. Zawsze podkreślał, iż z otoczenia, w którym wzrastał, wyniósł wartości, którymi się kierował w swoim życiu – poszanowanie wolności i różnorodności, otwartość i tolerancję, uznanie dla języka i kultury współobywateli. Dla niego był to fundament do budowy właściwych stosunków pomiędzy narodami i państwami, podstawa nowoczesnej Europy, w której to, co łączy, a nie dzieli, jest ogniwem spajającym kulturowo i politycznie. Dzisiaj widzimy, jak trzeba te wartości kultywować, dbać o to, co dobre dla wspólnoty, co łączy i buduje, a nie rujnuje. Karlowi Dedeciusowi w 100. rocznicę urodzin jesteśmy to winni.

W uznaniu zasług Karla Dedeciusa dla literatury i kultury polskiej Uniwersytet Łódzki nadał mu w 1990 roku tytuł Doktora Honoris Causa, Miasto Łódź w 1992 roku – tytuł Honorowego Obywatela, a Państwo Polskie w 2003 roku – Order Orła Białego.

Dziękuję autorom tomu jubileuszowego *Karl Dedecius. Inter verba – inter gentes*, wydanego przez Wydawnictwo Uniwersytetu Łódzkiego. Jego lektura pozwoli czytelnikom znaleźć jeszcze nie odkryte aspekty pracy twórczej tłumacza literatury polskiej, autora książek, promotora polskiej kultury i historii relacji polsko-niemieckich. Pamięć o nim, jego dorobku i roli, jaką odegrał dla zbliżenia Polski i Niemiec jest naszym wspólnym obowiązkiem.

Prof. zw. dr hab. Antoni Różalski
Rektor Uniwersytetu Łódzkiego (2016–2020)

*Verehrte Leserinnen und Leser,
Autorinnen und Autoren,*

der vorliegende Jubiläumsband ist Karl Dedecius gewidmet und erscheint anlässlich seines 100. Geburtstages, den er im Mai 2021 begangen hätte. Dedecius' Verdienste für Polen und seine Geburts- und Jugendstadt Lodz können kaum hoch genug gewürdigt werden. In den seit seinem Tod vergangenen Jahren hat die Bedeutung seiner Person, haben unsere Wertschätzung und Dankbarkeit für alles, was er für das Verständnis der schwierigen deutsch-polnischen Geschichte und für die Verständigung zwischen beiden Völkern getan hat, noch zugenommen. Als Humanist und herausragender Übersetzer polnischer Literatur hat Dedecius bewiesen, dass nicht nur Diplomatie oder politische Bemühungen, sondern auch oder sogar vor allem Literatur und Kultur die Völker einander näherbringen – selbst dann, wenn diese Völker die Folgen von Faschismus und Kommunismus erleben mussten, zwei der Freiheit und Selbstbestimmung zuwiderlaufende Ideologien.

17

Indem er die Worte polnischer Dichterinnen und Dichter, Schriftstellerinnen und Schriftsteller ins Deutsche übertrug, baute Karl Dedecius Brücken zwischen den Kulturen und zwischen den Menschen. Daraus erwuchs ein wechselseitiges Vertrauen, das schließlich zur Verständigung zwischen den Ländern führte. Dedecius' schöpferischer Arbeit ist es zu verdanken, dass die Menschen in Deutschland die zeitgenössische polnische Kultur und vor allem die Werke polnischer Literaturschaffender kennenlernen durften. Das Deutsche Polen-Institut, das Dedecius ins Leben rief, hat sich zu einem Zentrum der offenen Debatten über die Geschichte der beiden Nachbarvölker, einem Zentrum der Reflexion über die Folgen von Krieg und Besatzung entwickelt. Vor allem aber ist es zu einer Informationszentrale geworden, die Kenntnisse über das heutige Polen, seine Literaten und Künstler vermittelt und deren Werk den Deutschen näherbringt.

Dedecius' Publikationen lassen eine starke Verbundenheit mit Lodz erkennen, der Stadt seiner Kindheit und Heimat verschiedener Kulturen. Ebenjenes Umfeld, so betonte er immer, habe in ihm all die Werte geprägt, von denen er sich zeitlebens leiten ließ – den hohen Stellenwert von Freiheit und Vielfalt, Offenheit und Toleranz, die Wertschätzung für die Spra-

che und Kultur seiner Mitbürger. Für ihn war dies das Fundament, auf dem sich echte Beziehungen zwischen Nationen und Staaten errichten ließen; eben hierin sah er die Grundfesten eines modernen Europa, das verbindende und nicht trennende Element eines kulturell wie politisch eng verschweißten Raumes.

In Anerkennung seiner Verdienste für die polnische Literatur und Kultur wurde Karl Dedecius von der Universität Lodz im Jahr 1990 der Titel des *Doktor honoris causa* verliehen, die Stadt Lodz ernannte ihn 1992 zum Ehrenbürger, und der polnische Staat überreichte ihm 2003 den *Orden des Weißen Adlers*.

Ich danke den Autorinnen und Autoren des Karl-Dedecius-Jubiläumsbandes *Inter verba – inter gentes*, der im Universitätsverlag Lodz erscheint. Die Lektüre dieses Bandes eröffnet den Leserinnen und Lesern weitere, vielleicht bislang unentdeckte Aspekte der schöpferischen Arbeit des großen Literaturübersetzers, Buchautors, Vermittlers der polnischen Kultur und vielfältiger Geschichten über die deutsch-polnischen Beziehungen. Das Gedenken an Karl Dedecius, sein Werk und seine Rolle bei der Annäherung Polens und Deutschlands ist unser aller gemeinsame Pflicht.

o. Univ.-Prof. Dr. habil. Antoni Różalski
Rektor der Universität Lodz (2016–2020)

Übersetzt von: Lisa Palmes